

“Yaşamaq üçün biz resurslardan düzgün istifadə etməliyik, lakin düzgün həyat tərzini necə seçək? Planetimizə daha çox təsir göstərən amillər hansılardır? Bəs heç bir təsir göstərməyənlər hansıdır? Sadə cavablar yoxdur, lakin bu sualları araşdırdıqda bir çox məqamlar aydın olur”

Treyl Vinus Kulşen

Dubay Raffels World Academy-nin müəllimi

Dayanıqlı həyat tərzini anlayışı

Fənn:

İctimaiyyət, Coğrafiya, Həyat bilgisi.

Təlim nəticəsi:

- Dayanıqlı inkişaf anlayışını açıqlamaq;
- Müxtəlif həyat tərzlərinin dayanıqlı inkişafa təsirini real həyatdan götürülmüş məlumatlar əsasında “Ekoloji iz” onlayn kalkulyatoru vasitəsilə qiymətləndirmək;
- Şagirdlərin həyat tərzlərini daha dayanıqlı edə bilmələri üçün tədbirlər müəyyənləşdirmək.

Hazırlıq:

- Lazımı biliklər: şagirdlər histoqramın köməyi ilə ölçü vahidlərindən istifadə və nəticələri müqayisə etməklə ölçməyi bacarmalıdır;
- Musiqili çarxı mobil telefona və ya kompüterə yükləyin. Mümkün deyilsə, mahnının sözlərini çap edin;

- Hər bir şagird üçün mahnının sözlərinin bir nüsxəsini çap edin;
- Ekoloji iz olan təsviri çap edin;
- Dörd hekayə qeyd olunmuş əlavəni lazımı sayda çap edin;
- Şagirdlərin “Ekoloji iz” onlayn kalkulyatorundan istifadə edə bilmələri üçün lazımı sayda kompüter və ya planşet hazırlayın;
- Hekayələrə nəzər salın, sizin seçdiyiniz “Ekoloji iz” onlayn kalkulyatoruna uyğun olduğuna əmin olun.
- Verilən hekayə nümunəsi əsasında məktəbinizin şagirdi haqqında hekayə hazırlayın.

Ümumi vaxt:

60
dəq.

Yaş həddi:

11-14
yaş

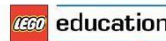

“Dünyanın ən böyük dərsi” – Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən qəbul edilmiş “Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri”nin elan edilməsi ilə əlaqədar birgə təhsil layihəsidir. Bu layihə 17-ci məqsədin – “Dayanıqlı inkişaf naminə tərəfdaşlıq” məqsədinin mühümlüyünün canlı sübutudur və onun rəllaşdırılması bizimlə və biri-biri ilə əməkdaşlıq edən tərəfdaşlarımızın köməyi olmadan mümkün olmazdı.

Layihənin təşkilatçılar qrupuna təşəkkür edirik:

Dünya üzrə bizimlə işləyənlərə xüsusi təşəkkürlər:

“Qlobal düşüncə” təşkilatının əməkdaşlığı ilə hazırlanmış dərslər planları www.think-global.org.uk Ədalətli və dayanıqlı sülhün təmin edilməsi məqsədi ilə təlimin təbliği.

Giriş və musiqili çarx

5
dəq.

Mahnının çap olunmuş mətnini şagirdlərə paylayın (Əlavə 1). Mətni oxuduqdan və ya mahnını dinlədikdən (They Might Be Giants qrupunun Electric Car mahnısı) sonra ətraf mühitə və dayanıqlı inkişafa aid olan sözləri seçməyi onlardan xahiş edin.

<https://www.youtube.com/watch?v=4BPU5mKipNo> (3:45)

Açar sözlər: change, green, electric car, machine, diesel.

“Mahnı nədən bəhs edir?” sualını şagirdlərə verin.

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Alternativ tapşırıq olaraq mahnının mənasını əks etdirən sözləri və cümlələri seçməyi şagirdlərdən xahiş edə bilərsiniz.

Şagirdlərə mahnını bir daha dinləməyə imkan verin.

Təlim tapşırığı

5
dəq.

Şagirdlərə sözlərin və rəmlərin siyahısını (yaşıl, ekoloji təmiz, utilizasiya, tullantıların emalı rəmləri) təqdim edin. “Bu rəmləri və sözləri ümümləşdirən nədir?” sualı ilə şagirdlərə müraciət edin.

Dinlədikləri mahnını şagirdlərə xatırladın, onları dayanıqlı sözüne yönəldin və lövhədə bu sözü yazın.

Dayanıqlı inkişafın tərifini yazın və şagirdlərdən cümlələrlə onu müzakirə etməyi xahiş edin.

“Dayanıqlı inkişaf – cəmiyyətin elə inkişafıdır ki, bugünkü nəslin tələbatlarını ödəməyə imkan verməklə gələcək nəsilləri bu imkanlardan məhrum etmir.” (Brundland komissiyasının məruzəsi, 1987-ci il).

Ehtiyac olarsa, dayanıqlı inkişafın tərifini müəyyən etmək üçün Əlavə 2-dən istifadə edin.

Qrup diskussiyası

10
dəq.

Açıq müzakirə və ya kiçik qruplarda müzakirə:

- Siz necə düşünürsünüz, sizin həyat tərziniz dayanıqlıdır? Sizin həyat tərzinizin dayanıqlı olduğunu necə müəyyən etmək olar?
- Həyat tərzlərini necə müqayisə etmək olar? Siz öz həyat tərziniz ilə başqa ölkədə yaşayan həmyaşdınızın həyat tərzini necə müqayisə edərdiniz?

Bizim məqsədımız bütün şagirdləri ölçü aparmağa və müqayisə etməyə yönəltməkdir. Şagirdləri ekoloji iz anlayışını ölçü vahidi və digər həyat tərzlərinin müqayisəsi kimi görməyə alışdırın. Bizim ekoloji izimiz həyat tərzimizin planetimizə göstərdiyi təsiri hesablamağa imkan verir.

Əlavə 3-ə baxın.

Analoji olaraq, şagirdləri ekoloji mühasibat uçotu anlayışı ilə tanış edin. Biz dollarları, rupiləri və dirhəmləri müqayisə etməyəcəyik. Ümumi bir “valyuta”dan istifadə edəcəyik. Ekoloji iz sizin həyat tərzinizi analiz edir və bu həyat tərzini qoruyub saxlamaq üçün nə qədər ərazi lazım olduğunu hesablayır.

Təlim tapşırığı

10

dəq.

- Məqsəd: Ekoloji izi hesablamaq və müqayisə etmək;
- Qruplaşdırma: Şagirdləri 2-4 nəfərlik qarışıq səviyyəli qruplara bölün (Hər qrupa internetə çıxışı olan planşet və ya noutbuk lazım olacaq);
- Tapşırıq: Hər qrupa başqa ölkənin şagirdi haqqında məlumat paylayın (əlavə 4). Hər qrup məlumatı oxumalı, lazımı informasiyanı tapmalı və onlayn kalkulyatorun köməyi ilə hekayənin qəhrəmanının ekoloji izini hesablamalıdır. Bəzi qruplara eyni hekayə düşə bilər. Məktəbinizin şagirdi haqqında hekayə hazırlamısınızsa, bu tapşırıq zamanı ondan da istifadə edin.

Şagirdlərə hekayə ilə tanış olmaq üçün vaxt verin.

- Ceymsin hekayəsi;
- Lorenanın hekayəsi;
- Adriannanın hekayəsi;
- Suryanın hekayəsi;
- Məktəbinizin şagirdi haqqında hekayə.

Şagirdlərə "Ekoloji iz" kalkulyatorunun saytını göstərin (www.footprintnetwork.org), sonra qrupların ekoloji iz kalkulyatorunu hekayələrə və ölkəyə uyğun işə saldıqına əmin olun.

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Onlayn kalkulyatordan istifadə əvəzinə şagirdlərə Əlavə 5-də olan sualları cavablandırmağı təklif edin. Bu tapşırığı qrupla və ya fərdi qaydada yerinə yetirmək olar.

Təlim tapşırığı

10

dəq.

Hesablamaları bitirdikdən sonra qruplardan hər bir qəhrəmanın ekoloji izini əks etdirən histoqramı partaya qoymağı xahiş edin. Bununla siz hekayə qəhrəmanlarını müqayisə edə biləcəksiniz.

Şagirdlər hazır olduqda onlardan qrupun hekayə qəhrəmanının ekoloji izi ilə sinfi tanış etməyi xahiş edin.

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Daha hazırlıqlı şagirdlərə və ya yuxarı sinif şagirdlərinə bir neçə qəhrəmanın ekoloji izini hesablamağı təklif etmək olar.

Tapşırıq tez yerinə yetirən şagirdlərə əlavə olaraq "Ekoloji izin hansı sahələri daha genişdir?", "Hekayə qəhrəmanının həyat tərzi daha dayanıqlı etmək üçün hekayədə nə kimi dəyişiklik etmək olar?" suallarını verə bilərsiniz.

Ekoloji izin nəticələri qeyd olunmuş səhifəni izləyin.

Diskussiya

10

dəq.

Qəhrəmanların ekoloji izində olan fərqi müzakirə edin. Hansı qəhrəman dayanıqlı həyat tərzini sürür (ekoloji izi dəyəri bir planetdən az olan hal)?

Daha dayanıqlı həyat tərzini üçün hansı dəyişiklikləri edə bilərsiniz? Daha az ət etmək? Daha az enerji sərf etmək? Elektromobil sürmək? Daha nə?

Həyat tərzini dəyişmək üçün şagirdlər daha hansı fikirləri irəli sürür?

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Uşaqlara yazılı şəkildə histoqramı şərh etməyi, ümumi tendensiyaları və normadan kənarlaşmaları qeyd etməyi tapşırmaq olar.

Alternativ olaraq şagirdlərə daha kiçik ekoloji iz qoyan həyat tərzini dəyişikliklərini sadalamağı tapşırmaq olar.

Şagirdlər üçün suallar

10

dəq.

Aşağıdakı sual haqqında düşünməyi şagirdlərdən xahiş edin:

Ekoloji iz hesablamalarında və müqayisəsində sizi təəccübləndirən nə oldu?

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

"Ekoloji iz" onlayn kalkulyatorunun çatışmazlıqları barədə bacarıqlı uşaqların fikirlərini öyrənməyə bilərsiniz.

Global Məqsədlərə çatmaq üçün fəaliyyətə başlayın

Müəllim olaraq sizin şagirdlərin müsbət enerjisini düzgün istiqamətləndirmək və onları aciz olmadıqlarına, dəyişikliyin mümkün olduğuna inandırmaq imkanınız var.

"Design for Change" hərəkatı tərəfindən keçirilən "Mən bacarıram" məktəb müsabiqəsi uşaqları əməkdaşlığa çağıraraq öz mühitlərində dəyişikliklər etməyə və öz təcrübələrini dünyadakı uşaqlarla bölüşməyə dəvət edir.

Başlamaq üçün www.dfcworld.com saytına daxil olun.

"Design for Change" in dərslər və ya şagirdlərə sərbəst fəaliyyətləri üçün www.globalgoals.org/worldslargestlesson sayta daxil olun

DESIGN for
CHANGE

Resurslar

Global Footprint Network – məhdud resurslar şəraitində dayanıqlı inkişaf konsepsiyası çərçivəsində düşünülmüş qərarların qəbul edilməsini stimullaşdıran beynəlxalq elmi-tədqiqat mərkəzidir. Global Footprint Network tərəfdaşları ilə birgə tədqiqatları koordinasiya edir, metodoloji standartları hazırlayır və qərar qəbul edən şəxslərə iqtisadiyyatın Yer kürəsinin ekoloji sərhədləri çərçivəsində işləməsinə kömək edə biləcək tədbirlər toplusunu təklif edir. Biz bir planetin resursları daxilində hamı üçün yaxşı bir həyat səviyyəsinə nail olmaq üçün yerli və federal (respublika) orqanlar, investorlar və digər nüfuzlu insanlarla işləyirik.

www.footprintnetwork.org

Müəllimlər üçün ekoloji ayaq izi ilə bağlı əlavə məlumatlar:

http://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/basics_introduction/

http://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/footprint_basics_eoverview/

Global məqsədlər
Sabit inkişafın ümumdünya məqsədləri

Electric Car mahnısının sözləri

They Might Be Giants qrupunun

Electric car
On roads so dark
To change the end
Rewrite the start
Electric car
So good, so far

Electric car
On verdant green
Invent a turn
Invent a dream
Electric car
The new machine

Let's take a ride in an electric car
To the West Side in an electric car
How can you deny an electric car?
Won't you take a ride with me?
Come on and take a ride with me

Electric car
Beside the tree
Roll past the dock
Roll past the sea

Electric car
Roll silently Electric car
On roads so dark
To change the end
Rewrite the start
Electric car
So good, so far

Let's take a ride in an electric car
To the West Side in an electric car
How can you deny an electric car?
Won't you take a ride with me?
Come on and take a ride with me

Not diesel, steam, or gasoline
Let's take a ride in an electric car
Happiness resides in an electric car
You can even drive an electric car

Won't you take a ride with me?
Come on and take a ride with me

Let's take a ride in an electric car
To the West Side in an electric car
How can you deny an electric car?
Won't you take a ride with me?
Come on and take a ride with me

Dayanıqlı inkişafı uşaqlara təsvir etmək üçün məsləhətlər

“Dayanıqlı inkişaf – gələcək nəsillərin təbiətə olan tələbatının təmin olunmasına mane olmadan insanların və ticarətin bu gün təbiətdən olan tələbatını təmin edə bilən iqtisadi durumdur. Bu anlayışı dayanıqlı iqtisadiyyatın qızıl qaydaları olan sadə terminlərlə ifadə etmək olar: dünyanı özünüzdən sonra daha yaxşı qoyub gedin, sizə lazım olandan artığını götürməyin, ətraf mühitə zərər verməməyə çalışın.”

Pol Xoken, “Ticarətin ekologiyası”

“Dayanıqlı inkişaf nədir?” sualına uşaqların bəzi cavabları:

- Uzun müddət davam edən daimi bir şey;
- Bu bir dövriyyədir, hər şey dövr edir və yenidən başlayır;
- Planetimizə və burada olanlara qayğıdır;
- Hamı üçün yaxşı bir şey;
- Planetimizə və digər insanlara qayğı və sevgi;
- Başqaları ilə bölüşmək və lazım olanından artığını götürməmək;
- İstədiyimizi deyil, bizə lazım olanı götürmək;
- Gələcək nəsillər üçün dünyanı daha yaxşı etmək;
- Hamının riayət edəcəyi qaydaları yaratmaq;
- Havaya, suya, torpağa və orada yaşayanlara qayğı ilə yanaşmaq;
- Hər şey bir-biri ilə bağlıdır. Gəlin bu zənciri daha yaxşı edək;
- Dayanıqlı inkişaf yalnız öz otağını təmizləmək deyil, eyni zamanda hamıya məxsus böyük otağı təmiz saxlamaq deməkdir!

www.googolpower.com

Ekoloji iz

Ölçür

Resursları nə dərəcədə tez istifadə edib tullantıya çevirdiyimizi

Enerji

Yaşayış yerləri

Meşə materialları

Qida məhsulları

Dəniz məhsulları

HESABLAYIR

Təbiətin tullantıları dəf edib, yeni resursları nə dərəcədə tez hazırladığı ilə

İstixana qazları

Tikinti aparılan torpaqlar

Meşə

Əkin torpaqları və otlaqlar

Balıqçılıq sahələri

http://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/footprint_basics_overview/

Qlobal məqsədlər

Sabit inkişafın ümumdünya məqsədləri

**Dünyanın
Ən Böyük
Dərsi**

Ceyms

Yaş: 13

Ölkə: ABŞ

Salam, mənim adım Ceymsdir. Mənim 13 yaşım var və mən 7-ci sinifdə oxuyuram. Mən ailəmlə: anam, atam, kiçik bacım və böyük qardaşım ilə birgə ABŞ-ın Florida ştatında yaşayıram. Biz Mayami şəhərindən bir az aralı, 5 yataq otağı olan (ümumi sahəsi təxminən 325 m²,-lik, elektrik enerjisi və suyu olan) evdə yaşayırıq. Mən, qardaşım və bacım bütün gün məktəbdə, valideynlərim isə işdə olurlar. Mənim atam mühəndis, anam isə tibb bacısıdır.

Hər axşam biz evə qayıdanda valideynlərim şam yeməyi hazırlayırlar. Adətən biz qarnirlə (salat, meyvə, tərəvəz, kartof və s.) ət və ya balıq, bəzən isə makaron yeyirik. Anam və bacım birlikdə böyük məmnuniyyətlə yaxınlığımızdakı mağazadan alış-veriş edirlər. Biz ərzaqların əksəriyyətini bu mağazadan alırıq.

Biz böyük ailə olduğumuz üçün hər gün ev işləri ilə məşğul oluruq. Bu, tullantıların atılması (adətən gün ərzində bir böyük bağlama), qab-qacaqları yuma, tozsoranla təmizlik və ya paltar yumaq kimi işlər olur.

Mənim valideynlərimin hər birinin avtomobili var və onlar işə avtomobillə gedir. Onlar həftədə 60 mil yol qət edirlər, çünki valideynlərim məni, bacımı və qardaşımı həm də məşqlərə aparırlar. Məktəbə bacım, qardaşım və rayonumuzun digər uşaqları ilə birgə avtobusda gedirik.

Mənim ailəm səyahətləri sevir. İldə bir dəfə biz Floridanın istisindən qaçmaq məqsədilə Koloradoya (təyyarə ilə təxminən 4 saatlıq yoldur) xizək sürməyə gedirik. Biz birlikdə vaxt keçirməyi çox sevirik.

Источник фото: <https://www.flickr.com/photos/chrishunkeler/8917825411/>

Lorena

Yaş: 8

Ölkə: Braziliya

Salam, mənim adım Lorenadır. Mən San-Paulodan bir az aralıda yerləşən Braziliyanın kiçik şəhərində yaşayıram. Mən orta ölçülü dörd otaqlı evdə valideynlərim və kiçik qardaşımla yaşayıram. Nənəm və babam bizimlə qonşuluqda yaşayırlar. Biz işıq enerjisinin əksəriyyətini yenilənən resurslardan alırıq. Biz ayda 80 k.Vt enerji sərf edirik.

Mənim sevimli yeməyim balıqdır. Biz sahil kənarında yaşadığımız üçün anam tez-tez balıq bişirir. Biz ət də yeyirik, lakin gec-gec. Mən, həmçinin süd və yumurtanı da sevirəm, lakin biz onları həftədə bir neçə dəfə yeyirik. Bizim yediyimiz bütün ərzaqlar Braziliyada istehsal olunur. Mənim anam bizə təzə meyvə-tərəvəz almaq üçün bazarda çox vaxt keçirməli olur. Çoxlu meyvə və tərəvəz!

Biz nadir hallarda yeni əşyalar alırıq. Biz yalnız həqiqətən ehtiyacımız olan əşyaları alırıq. Mənim atam qəzet oxumağı xoşlayır, lakin o həftədə bir-iki dəfə qəzet alır. Biz mümkün olan hər şeyi yenidən istifadə edirik.

Mən hər yerə piyada gedirəm. Səhərlər qardaşımla məktəbə piyada gedirəm. Anam işə piyada, atam isə avtobusla gedir. Biz təyyarədən çox az, bir neçə ildən bir, Braziliyada qohumlarımızı ziyarət edəndə istifadə edirik.

Mən boş vaxtlarımı dostlarım və ailəmlə keçirməyi xoşlayıram. Mən dənizin sahilində dincəlməyi və anamla bazara getməyi xoşlayıram.

Adrianna

Yaş: 6

Ölkə: İtaliya

Mənim adım Adriannadır. Mən İtaliyada yaşayıram. Mən valideynlərim və qardaşlarımla (biri məndən böyük, digəri isə kiçikdir) 1980-ci illərdə kərpicdən tikilmiş binada yerləşən mənzildə yaşayıram. Bizim mənzildə dörd yataq otağı var, mənim, qardaşlarımla və valideynlərimin. Qışda biz mənzilimizi işıq enerjisi ilə qızdırırıq. Biz evi 20 dərəcə temperaturda saxlamağa çalışırıq.

Bizim ailəmiz balıq və ət yeməyi xoşlayır, hər gün axşam yeməyinə balıq və ya ət yeyirik. Bəzən yumurta, süd və süd məhsulları da yeyirik. Mənim anam və mən bazara getməyi xoşlayırıq, məhz buna görə də yediyimiz ərzaqların əksəriyyəti təzə və bizim yaşadığımız yerlərdə becərilmiş olur. Biz şəhərimizin digər sakinlərinin istifadə etdiyi miqdarda ərzaq istifadə edirik.

Adətən mənim qardaşlarımla və mən məktəbə velosipedlə gedirik. Qışda hava çox soyuq olanda valideynlərim bizi avtomobillə aparır. Biz birlikdə harasa gedəndə avtomobil kirayəsi agentliyindən (ildə 3000 km) və ya ictimai nəqliyyatdan (ildə 80 km) istifadə edirik.

Mənim ailəm səyahət etməyi xoşlayır. Biz adətən ildə bir dəfə dincəlməyə gedirik. Biz Avropanın başqa ölkələrini səyahət etməyi xoşlayırıq. Səyahət etdiyim ölkələrdən ən çox Fransanı sevdim. Adətən səyahət edərkən biz avtomobillə və ya qatarla hərəkət edirik.

İstirahət günlərimi ailəm və dostlarımla keçirirəm. Hava yaxşı olanda biz parka getməyi və oynamağı xoşlayırıq. Mənim qardaşlarımla futbol oynamağı və digər idman növləri ilə məşğul olmağı sevirlər.

Mənbə: <https://www.flickr.com/photos/sleepyjeanie/6262137134/>

Surya

Yaş: 11

Ölkə: Hindistan

Mənim adım Suryadır. Mən Hindistanın Dehli şəhərindənəm. Mən valideynlərim və babamla yaşayıram. Mən ailədə yeganə uşağam. Həftə ərzində mən məktəbə gedirəm, valideynlərim isə işləyirlər. Anam İnstitut müəllimidir, atam isə proqramçısıdır. Bizim itimiz və pişiyimiz var. Biz şəhərdə orta ölçülü evdə yaşayırıq. Hindistanda hava hərdən ekstremal olur. Adətən Dehliyə hava isti olur və biz evi isitmirik. Ehtiyac olanda isə biz evi kömürlə isidirik.

Biz, ümumiyyətlə, ət yemirik və bəzən süd məhsulları yeyirik. Biz hər gün düyü, mərci və tərəvəz yeyirik. Mənim sevdiyim yemək külfidir. Bu buzlaşdırılmış desert dondurmaya oxşayır.

İstirahət günləri, bəzən isə həftə içi dərstdən sonra mən dostlarımla birlikdə idmanla məşğul oluram. Bizim ən çox sevdiyimiz oyun futbol və ya kriketdir, həmçinin mən valideynlərim və babamla tennis oynamağı da xoşlayıram.

Bizim avtomobilimiz yoxdur, ona görə şəhərə getmək üçün biz taksi sifariş edirik. Bəzən biz avtobusdan da istifadə edirik. Mənim anam işlə əlaqədar olaraq tez-tez səyahət edir, ildə iki-üç dəfə başqa şəhərlərdə və ölkələrdə olur. Biz hər il Hindistanın müxtəlif bölgələrinə istirahətə gedirik. Adətən biz qatarla səyahət edirik, bəzən isə təyyarə ilə uçuruq.

Источник фото: <https://www.flickr.com/photos/worldbank/3492484806/>

Əlavə 5

Ekoloji iz kalkulyatoru

Sorğu vərəqində olan sualları cavablandırın. Bu kateqoriyanın ümumi qiymətini müəyyən etmək üçün bütün bölmələrin ballarının cəmini tapın. Sonra boş cədvələ ümumi balı qeyd edin və son nəticəni hesablayın. Son nəticəni istifadə etməklə öz ekoloji izinizi müəyyən edin. Teaching Green - The Middle Years - təlim resursundan istifadə olunub.

Su istifadəsi			
Sual	Cavab/ballar	Mənim nəticəm	Qənaət edə biləcəyim ballar
1. Mənim adi duş (vanna) qəbulum	Duş (vanna) qəbul etməm (0) Həftədə 3-4 dəfə qısa duş (25) Gündə 1 dəfə qısa (50) Gündə 1 dəfə uzun duş (70) Gündə 1 dəfədən artıq (90)		
2. Tualetə su axıdırım.	İstifadədən sonra hər dəfə (40) Bəzən (20)		
3. Dişlərimi təmizləyərkən	Suyu bağlamıram (40) Suyu bağlayıram (0)		
4. Biz suya qənaət edən tualetdən istifadə edirik	Bəli (-20) Xeyr (0)		
5. Biz suya qənaət edən duşdan istifadə edirik.	Bəli (-20) Xeyr (0)		
	Ümumi hesab:		
Əzaq istifadəsi			
1. Mənim adi rasionum	Ət gündə bir dəfədən artıq (600) Ət gündə bir dəfə (400) Ət həftədə bir neçə dəfə (300) Mən vegetarianam (200) Mən qəti vegetarianam (150)		
2. İstifadə etdiyim ərzaqlar ekoloji təmizdir və ya mən yaşadığım zonada yetişdirilir	Bəli (-20) Xeyr (0)		
3. Mən meyvə və tərəvəz tullantılarını gübrə kimi istifadə edə bilərəm	Bəli (-10) Xeyr (0)		
4. Mənim qıdamın böyük əksəriyyəti yarımfabrikatdır	Bəli (20) Xeyr (-20)		
5. Mənim qıdamın böyük əksəriyyəti qablana bəzən qablaşdırılmışdır.	Bəli (-20) Xeyr (0)		
6. Adətən mən gün ərzində zibilə atıram:	Heç nə (0) Yeməyin dördübir hissəsini (25) Yeməyin üçübir hissəsini (50) Yeməyin yarısını (100)		
	Ümumi hesab:		
Nəqliyyatdan istifadə			
1. Adətən hərəkət edə bilərəm:	Piyada və ya velosipedlə (0) İctimai nəqliyyat, məktəb avtobusu ilə (30) Şəxsi nəqliyyat vasitəsi ilə, başqa birisi ilə (100) Şəxsi nəqliyyat vasitəsi ilə, tək (200)		
2. Bizim avtomobilin istifadə etdiyi yanacaqın miqdarı	100 km-ə 7.8 litrdən az (-50) 100 km-ə 7.8-9.8 litrə qədər (50) 100 km-ə 9.8-13.8 litrə qədər (100) 13.8 litrdən artıq (200)		

Sual	Cavab/Ballar	Mənim nəticəm	Qənaət edə biləcəyim ballar
3. Adətən gün ərzində avtomobildə, nəqliyyatda vaxt keçirirəm:	İstifadə etməyən (0) Yarım saatdan az (40) Yarım saatdan bir saata qədər (100)		
4. Adətən getdiyim avtomobilin ölçüsü?	Bir saatdan artıq (200) Maşinsız oluram (-20) Kiçik (50) Orta (100)		
5. Ailənizin neçə avtomobili var?	Böyük (200) Maşınım yoxdur (-20) Hər sürücüyə bir maşından az (0) Hər sürücüyə bir maşın (50) Hər sürücüyə bir maşından artıq (100) Hər sürücüyə iki maşından artıq (200)		
6. İldə neçə dəfə təyyarə ilə uçuram?	0 (0) 1-2 (50) 3-dən artıq (100)		
Ümumi hesab			
Yasayış yerindən istifadə			
1. Mənim evim	Böyük həyətəyanı sahədə yerləşən böyük ev (50) Kiçik həyətəyanı sahədə yerləşən ev (0) Penthaus/ çoxmərtəbəli bina (0) Mənzil (-50)		
2. Otaqların sayını sakinlərin sayına bölün (s/q çıxmaq şərti ilə)	Adama 1 otaqdan az (-50) Adama 1-2 otaq (0) Adama 2-3 otaq (100) Adama 3 otaqdan artıq (200)		
3. Bizim boş qalan ikinci və ya bağ evimiz var.	Bəli (200) Xeyr (0)		
Ümumi hesab:			
Enerji istifadəsi			
1. İlin soyuq vaxtında bizim evdə hər hansı dərəcəsi	15 dərəcədən aşağı (-20) 15-18 dərəcə (50) 19-22 dərəcə (100) 22 dərəcədən yuxarı (150)		
2. Yuyulmuş paltarları həyətdə və ya paltar qurudanın üzərində quruduruq.	Həmişə (-50) Bəzən (20) Heç vaxt (0)		
3. Biz enerjiyə qənaət edən soyuducudan istifadə edirik.	Bəli (-50) Xeyr (50)		
4. Bizim ikinci soyuducumuz yoxdur və ya dondurucumuz var.	Bəli (100) Xeyr (0)		
5. Bizim evdə daha artıq fluorescent lampalardan istifadə edirik.	Bəli (-50) Xeyr (100)		
6. Mən işığı, kompüter, televizoru istifadə etməyəndə söndürürəm	Bəli (0) Xeyr (50)		
7. Havanı sərinləşdirmək məqsədilə mən istifadə edirəm	Maşında kondisioner (50) Evdə kondisioner (100) Ventilyator (-10) Heç nə (-50)		
8. Mənim paltaryuyan maşınım:	Şaquli yükləmə (100) Frontal (50) Avtomat yükləmə (25)		
Ümumi hesab:			
			Ballar,

Sual	Cavab/Ballar	Mənim nəticəm	Qənaət edə biləcəyim ballar
Geyimdən istifadə			
1. Mən hər gün paltar dəyişirəm və əynimdən çıxan paltarları yumağa atıram.	Bəli (80) Xeyr (0)		
2. Mən yamaqlı paltar və ayaqqabı geyinirəm.	Bəli (-20) Xeyr (0)		
3. Geyimlərimin dördü biri ikinci əl mallardır	Bəli (-20) Xeyr (0)		
4. Mən hər il yeni geyim alıram.	Bəli (0) Xeyr (100)		
5. Mən geyinmədiyim paltarlarımı xeyriyyə cəmiyyətlərinə verirəm.	Bəli (-50) Xeyr (100)		
6. Mən geyimlərimin müəyyən hissəsini heç geyinmirəm	25 %dən az (25) 50 % (50) 75 % (75) 75 %dən artıq (-100)		
7. Mən hər il yeni ayaqqabı alıram.	0-1 (0) 2-3 (20) 4-6 (60) 7-dən artıq (90)		
	Ümumi hesab:		
Diyar			
1. Mənim bir günlük tullantım yerləşir	Ayaqqabı qutusu (20) Kiçik zibil vedrəsi (60) Mətbəx üçün nəzərdə tutulmuş zibil konteyneri (200) Bu gün tullantım yoxdur (-50)		
2. Mən kağız, metal, şüşə və plastik tullantılarını yenidən istifadə üçün təhvil verirəm.	Bəli (-100) Xeyr (0)		
3. Mən əşyaları təkrar istifadə edirəm	Bəli (-20) Xeyr (0)		
4. Mən əşyaları təmir edirəm, tullamıram.	Bəli (-20) Xeyr (0)		
5. Mən birdəfəlik istifadəsi olan əşyalardan istifadə etməməyə çalışıram.	Bəli (0) Xeyr (60)		
6. Mən mümkün qədər akkumulyator batareyalardan istifadə edirəm.	Bəli (-30) Xeyr (0)		
7. Mən qəndə elektron quruğular (kompüter, telefon, stereo, video, DVD (X.box və s.)	0-5 (25) 5-10 (75) 10-15 (100) Daha artıq 15 (200)		
8. Sizin tipik fəaliyyətləriniz üçün nə qədər avadanlığa ehtiyacınız var? (qayıq, motosiklet velosiped)	Lazım deyil (0), Az (20) Orta (60), Çox (80)		
	Ümumi hesab:		

Umumi cədvəl

Hər kateqoriya üzrə ümumi hesabı qeyd edin və son nəticəni əldə etmək üçün cəmini tapın.

Su istifadəsi _____

Qida istifadəsi _____

Nəqliyyatdan istifadə _____

Yaşayış yerindən istifadə _____

Enerjidən istifadə _____

Geyimdən istifadə _____

Digər _____

Ümumi nəticə _____/350= _____ **Yer planeti**

Hər kəs mənim kimi yaşasa, bütün insanların ehtiyacını təmin etmək üçün bizə _____ sayda Yer Planeti lazımdır.

Son sütündakı cavablarınıza diqqət yetirin. Ballara qənaət etmək üçün siz nə edə bilərsiniz? Qənaət edə biləcəyiniz balları işarələyin. Həyat tərzinizi dəyişməklə neçə "planet"i (hər bir planet = 350 bal) xilas edə bilərsiniz? _____

Dünyadakı bitkilər və heyvanların ehtiyaclarını nəzərə almasaq, hər kəs üçün istifadəyə yararlı 4.7 akr ərazi düşür.

Bəzi ölkələrin ekoloji izi:

ABŞ: 24 akr

Kanada: 22 akr

İtaliya: 9 akr

Pakistan: 2 akrdan az

Qeyd: 1 akr = 4046.86 m²

